

МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА
ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД 2007 – 2013
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”

УКАЗАНИЯ

*за прилагане принципа на екологична устойчивост в контекста
на Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”*

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪКРАЩЕНИЯ	2
1. ВЪВЕДЕНИЕ	3
1.1. УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ.....	3
1.2. ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОП РЧР.....	4
2. НОРМАТИВНИ ОСНОВАНИЯ	6
3. МЕРКИ ЗА ЕКОЛОГИЧНА УСТОЙЧИВОСТ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ОП РЧР	7
3.1. СЪБЛЮДАВАНЕ НА РАЗПОРЕДБИТЕ НА ЗООС	7
3.2. ТРЕТИРАНЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ	7
3.3. ОБУЧЕНИЕ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	7
3.4. ИЗПОЛЗВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕН ТРАНСПОРТ	8
3.5. "ЗЕЛЕНИ" ОБЩЕСТВЕНИ ПОРЪЧКИ	8
3.6. ЕФЕКТИВНОСТ НА РАЗХОДИТЕ	10
4. ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ	10

СЪКРАЩЕНИЯ

ЕС – Европейски съюз

ЕСФ – Европейски социален фонд

ЗООС – Закон за опазване на околната среда

МЗ – Междинни звена

МОСВ – Министерство на околната среда и водите

ОП РЧР – Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”

СПОО – Списък на професиите за професионално образование и обучение

УО – Управляващ орган

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. Устойчиво развитие

Устойчиво развитие означава задоволяване на нуждите на сегашните поколения, без да излага на риск способността на бъдещите поколения да посрещнат своите нужди - с други думи, по-добро качество на живот за всички, сега и за следващите поколения. Това означава пестеливо използване на природните ресурси и възстановяване на екологичното равновесие. Устойчивото развитие обвързва икономическата с екологичната ефективност от общественото производство и утвърждава принципа на равенството и справедливостта чрез повишаване на човешките възможности и гражданско съзнание. В неговите рамки се очертават три основни групи въпроси: екологични, засягащи състоянието на природното равновесие; икономически, отнасящи се до екологоемкостта на производството; и социални, свързани със стопанските и природните условия на живот на населението: заетост, образование и обучение, здраве, достъп до „здрава” природна среда, отговорно и споделено управление, както и намаляване и елиминиране на неустойчивите модели на производство и потребление.

Устойчивото развитие е всеобхватната дългосрочна цел на ЕС, заложена в Договора за ЕС. Стратегията за устойчиво развитие на ЕС, приета от Европейския съвет в Гьотеборг през месец юни 2001 г. и преработена през месец юни 2006 г., има за цел да постигне продължително подобряване на качеството на живот на сегашното и на бъдещите поколения чрез създаването на устойчиви общности, които са способни ефикасно да управляват и използват ресурсите и да се възползват максимално от потенциала на икономиката по отношение на екологията и социалните иновации, осигурявайки просперитет, защита на околната среда и социално сближаване. Лисабонската стратегия беше тясно свързана с целите на ЕС за устойчиво развитие. В рамките на стратегията ЕС 2020, държавите-членки си поставят за цел постигането на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, включително постигане на т.нар. цели „20/20/20” в климата и енергетиката (съкращаване на емисиите въглероден диоксид с 20% в сравнение с нивата от 1990 г., увеличаване дела на енергията от възобновяеми източници до 20% и намаляване на консумацията на енергия с 20%).

В процеса на програмиране на ОП РЧР целите и планираните резултати на устойчивото развитие, насърчаващи динамичната икономика с пълна заетост и високото равнище на образование, здравеопазване, социално сближаване и използване на големия потенциал за иновации, са взети в предвид. По този начин, изпълнението на ОП РЧР ще допринесе за постигането на следните ключови цели на Стратегията за устойчиво развитие на ЕС:

- 🌱 **Социална справедливост и сближаване** – да насърчи демократичното, способстващо социалното включване и сближаване, с добро обществено здраве, сигурно и справедливо общество, уважаващо основните права и културното разнообразие, създаващо равни възможности и борещо се с дискриминацията във всичките ѝ форми.
- 🌱 **Икономически просперитет** – да насърчи проспериращата, иновативна, основана на знанието, конкурентна и ефикасна в екологично отношение икономика, която осигурява висок жизнен стандарт и пълна и висококачествена заетост в рамките на ЕС.
- 🌱 **Екологична устойчивост** - да насърчи дейностите, които позитивно допринасят за защита и подобряване на околната среда, като намаляване и рециклиране на отпадъците, енергийна ефективност, повишаване информираността относно устойчивото развитие и, където е подходящо, провеждане на специални обучения, подкрепа за фокусирани върху околната среда проекти, провеждане на обучение по управление на околната среда.

1.2. Прилагане на принципа за устойчиво развитие при изпълнението на ОП РЧР

Интервенциите на ОП РЧР са фокусирани върху следните фактори, стимулиращи устойчивото развитие:

- 🌱 осигуряване на пълна и висококачествена заетост;
- 🌱 насърчаване на иновациите;
- 🌱 намаляване на броя на хората, които са в риск от бедност;
- 🌱 увеличаване на участието на пазара на труда на жени, по-възрастни работници, хора с увреждания и мигранти;
- 🌱 насърчаване на повишената заетост сред младежите;
- 🌱 намаляване броя на ранно напускащите училищата и осигуряване на високо образователно равнище на населението;
- 🌱 насърчаване на ученето през целия живот;
- 🌱 насърчаване на здравословния живот и превенция.

На ниво индивидуален проект следва да бъде спазван принципът на устойчиво развитие, като могат, когато е приложимо, да бъдат включени:

- 🌱 дейности, подкрепящи устойчивото развитие в социален аспект - намаляване на бедността, създаване на равностойни стандарти за качество на живот, задоволяване на основните нужди на всички хора;
- 🌱 дейности, подкрепящи устойчивото развитие в икономически аспект – насърчаване на устойчивия икономически растеж с избягване на необратими вреди върху природните ресурси;
- 🌱 дейности, подкрепящи устойчивото развитие в екологичен аспект – свеждане до минимум на неблагоприятните ефекти от човешката дейност и използване на природните ресурси по начин, който гарантира тяхното последващо самовъзстановяване. В курсовете за преквалификация и/или обучение ще бъдат включени модули по опазване околната среда и повишаване на съзнанието в тази сфера. Делът на проектите и дейностите, в които са включени един или повече компонента за повишаване информираността по отношение на околната среда ще бъде периодично следен и отчитан.

В процеса на изпълнение на ОП РЧР, УО и МЗ съблюдават прилагането на принципа на устойчиво развитие предимно посредством:

- 🌱 Финансиране на специални изследвания и оценки за ефективността, въздействието и възможностите за разпространение на действията, включени в принципа за устойчиво развитие;
- 🌱 Предоставяне на указания и консултации за потенциалните бенефициенти и бенефициентите за формите и начините на инкорпориране на принципа за устойчиво развитие при подготовката и изпълнението на проекти по ОП РЧР;
- 🌱 Инкорпориране на принципа в процеса на оценка и избор на проекти и дейности, които ще се финансират в рамките на ОП РЧР.

Доколкото ОП РЧР се съфинансира от ЕСФ, проектите и дейностите, финансирани от програмата допринасят за постигането на целите на фонда, свързани със засилването на икономическото и социалното сближаване и приоритетите на Общността по отношение на необходимостта от засилване на социалното сближаване, увеличаване на производителността и конкурентоспособността и насърчаване на икономически растеж и устойчивото развитие в съответствие с чл. 2 от Регламент (ЕО) 1081/2006 г. В тази връзка, като се отчита обхвата на помощта от ЕСФ съгласно чл. 3 на същия регламент, всички финансирани по оперативната програма дейности допринасят пряко за социалното сближаване и/или икономическото развитие, като интегрална част от принципа за устойчиво развитие. Приносът на ОП РЧР по всяка приоритетна ос, основна област на интервенция и процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ е описан в самата програма и критериите за избор на операции, одобрени от Комитета за наблюдение на програмата. Кандидатите следва да аргументират съответствието на своите проектни предложения с посочените цели, което е обект на оценка в съответствие със спецификата на процедурата за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

Предвид факта, че дейностите, които се финансират от ОП РЧР са предимно „меки мерки”, изпълнението на програмата не оказва пряко въздействие върху околната среда. С писмо № ОВОС-8835 от 01.08.2006 г. МОСВ изразява становище, че за тази оперативна програма няма основания за извършване на екологична оценка по реда на ЗООС. Въпреки това, в контекста на общоевропейските цели и приоритети, задължение на УО е да осигури, че всички проекти и дейности, финансирани от бюджета на ОП РЧР, няма да оказват вредно въздействие върху околната среда.

С оглед на гореизложеното, настоящите Указания са фокусирани върху прилагането на принципа за екологична устойчивост при подбора и изпълнението на проекти по ОП РЧР.

2. НОРМАТИВНИ ОСНОВАНИЯ

Настоящите указания имат за цел да дадат методически насоки за УО, МЗ и бенефициентите за прилагането на принципа за екологична устойчивост при подбора и изпълнението на проекти по ОП РЧР. Указанията се прилагат за всички дейности, финансирани от ОП РЧР, които попадат в техния обхват, при отчитане на принципа за ефективност на разходите.

Указанията са съобразени с двата основни акта на ЕС, отнасящи се до управлението на Европейския социален фонд за периода 2007-2013 г.: *Регламент на Съвета № 1083/2006 от 11 юли 2006 г., установяващ общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и отменящ Регламент 1260/1999* (наричан по-нататък “Общ регламент”) и *Регламент на Съвета № 1081/2006 относно Европейския социален фонд и отменящ Регламент (ЕО) 1784/1999*. По смисъла на чл. 17 на Регламент на Съвета № 1083/2006 целите на фондовете се осъществяват в рамките на устойчивото развитие и насърчаването от Общността на целта за опазване и подобряване на околната среда, както е предвидено в член 6 на Договора. Съгласно чл. 2, т. 2 от Регламент на Съвета № 1081/2006 ЕСФ подкрепя приоритетите на Общността по отношение на необходимостта от засилване на социалното сближаване, увеличаване на

производителността и конкурентоспособността и насърчаване на икономически растеж и устойчивото развитие.

Принципът на устойчиво развитие част от хоризонталните принципи на оперативната програма и се отчита при програмирането, изпълнението и оценката на дейностите по ОП РЧР. По този начин, изпълнението на ОП РЧР допринася за постигането на следните ключови цели на Стратегията за устойчиво развитие на ЕС: социална справедливост и сближаване, икономически просперитет и екологична устойчивост.

3. МЕРКИ ЗА ЕКОЛОГИЧНА УСТОЙЧИВОСТ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ОП РЧР

3.1. Съблюдаване на разпоредбите на ЗООС

При изпълнението на процедурите и дейностите на ОП РЧР е задължително бенефициентите, техните партньори и подизпълнители да спазват разпоредбите на ЗООС и свързаната с него нормативна уредба.

3.2. Третиране на отпадъците

При изпълнение на дейности, финансирани по ОП РЧР, бенефициентите, техните партньори и външни изпълнители, следва да спазват всички изисквания свързани с третирането на отпадъците и в частност по отношение на опасните отпадъци. Когато е възможно, бенефициентите, техните партньори и външни изпълнители, следва да прилагат разделно събиране на отпадъците и да ги предоставят за рециклиране.

3.3. Обучение за опазване на околната среда

За опазването на околната среда е необходима подкрепата и активното участие на всички групи от населението. Формирането на нови модели на поведение на обществото е стратегическа цел, заложена в Националната стратегия за околна среда 2009 – 2018 г., разработена от Министерство на околната среда и водите. Изграждането на система за обучение ще допринесе за правилното разбиране на обществото за екологичните проблеми и за опазването на средата, в която живеем.

В рамките на професионално обучение и/или практическо обучение в реална работна среда по професионални направления с код по СПОО 44, 52, 54, 58, 62, 64, 72, 81, 84, 85 и 86 (за професии с код 861020), финансирани по ОП РЧР, като задължителен елемент, следва да бъдат включени модул/модули, свързани с борбата с изменението на климата, устойчивото производство и потребление, ефективно използване на ресурсите, опазване на природата и околната среда, управлението на отпадъците и др. За обученията по останалите професионални направления включването на такива модули е препоръчително.

В допълнение, в рамките на процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОП РЧР, по които се финансират обученията за придобиване на ключови

компететнции, при положение, че в одобрените от Комитета за наблюдение критерии за избор на операции не са заложиени ограничения, на бенефициентите следва да се предостави възможност да включват в проектните си предложения, обучения, свързани с опазване на околната среда.

3.4. Използване на обществен транспорт

От изключителна важност за екологичната устойчивост е намаляване на отрицателното въздействие на транспорта върху качеството на околната среда.

С цел насърчаване използването на транспорт с по-ниски емисии на парникови газове при изпълнението на дейностите, финансирани по ОП РЧР следва да се изплащат разходи единствено за обществен транспорт (включително транспортни разходи за командировки и разходи за транспорт на целевите групи, свързани с изпълнението на дейностите по проекта), като изключение от това правило са допустими единствено, когато подходящ обществен транспорт не е наличен или използването му ще постави под риск изпълнението на дейностите. Във всеки един случай, в който се прилагат упоменатите изключения, бенефициентът следва да обоснове надлежно необходимостта от това.

3.4.1. Предимство на релсовия транспорт

В случаите, в които е възможно, по ОП РЧР следва да се финансират разходи за релсов обществен транспорт с приоритет пред автомобилния транспорт.

3.5. „Зелени” обществени поръчки

Принципът за „зелени” обществени поръчки, съобразени с околната среда, е подход, чрез който се включват екологични критерии във всички етапи на процеса на провеждане на обществената поръчка, като по този начин насърчават разпространението на екологични технологии и разработването на екологосъобразни продукти. Този подход също така спомага за търсене и подбор на резултати и решения, които през целия си жизнен цикъл оказват най-малко въздействие върху околната среда. Увеличаването на броя на „зелените” обществени поръчки е заложиено в Стратегията за устойчиво развитие на Европейския съюз.

Посочените по-долу изисквания се прилагат при избор на изпълнител както по реда на Закона за обществените поръчки и свързаната подзаконова нормативна уредба, така и по реда на ПМС № 55/12.03.2007 г. за условията и реда за определяне на изпълнител от страна на бенефициенти на договорена безвъзмездна финансова помощ от Структурните фондове на Европейския съюз.

Отбелязаните критерии трябва да бъдат доказани като носят символ за опазване на околната среда или по друг подходящ начин. Примерните означения включват:

продуктът е в съответствие с общите предписания за здравето, безопасност и защитата на околната среда, посочени в директивите за SE маркировката

продуктът е произведен в съответствие с изискванията, определени от Генерална дирекция „Околна среда“ на Европейската комисия за използване на символа „Европейски еко-етикет“

продуктът е произведен от рециклирани материали или подлежи на рециклиране

продуктът е произведен от материали, които подлежат на рециклиране

3.5.1. Закупуване на консумативи и материали

В случаите на възлагане на обществена поръчка за доставка на канцеларски материали е необходимо в технически спецификации да бъдат заложили екологични критерии, а именно: доставка на рециклирана хартия и пликосе, опаковане в рециклирани картонени кутии, коректор без съдържание на трихлороетан, лепило без съдържание на разтворители.

Ако е приложимо, при закупуване на материали и консумативи, същите следва да подлежат на рециклиране и след употребата им да не водят до замърсяване на околната среда.

3.5.2. Закупуване на оборудване и обзавеждане

В случаите на избор на изпълнител за доставка на оборудване и/или обзавеждане екологичните критерии, които следва да бъдат заложили в техническите спецификации, когато е приложимо са: икономично потребление на енергия (висок енергиен клас), ниско ниво на шум, ниски допълнителни разходи, наличие на резервни части за дълъг период след доставката на продукта, ниски емисии и замърсяване, икономични критерии по отношение на отпадъците (дълъг живот, повторна употреба, използваемост и възможност за ремонт).

3.5.3. Наем и закупуване на транспортни средства

Закупуването на транспортни средства в рамките на проекти, финансирани по ОП РЧР, следва да се допуска единствено в изключителни случаи и при положение, че разходите за това не надвишават разходите за наем на съответния автомобил за периода на изпълнение на преките дейности по проекта, за които е необходим.

Наемът на транспортни средства по проекти, финансирани по ОП РЧР, също е допустим единствено в изключителни случаи и при положение, че изпълнението на дейностите, за

които е необходимо съответното транспортно средство, не може да бъде осъществено с обществен транспорт или се наема специализиран транспорт, съобразено със специфичните потребности на целевите групи (например хора с двигателни увреждания).

И в двата случая бенефициентът следва да обоснове надлежно необходимостта от закупуването/наема на съответното транспортно средство.

При закупуване/наем на транспортни средства същите следва да отговарят на екологичните норми по стандарт Евро 4 или по-нов и да бъдат снабдени с катализатор на отработените газове.

Допустимо е закупуване/наем единствено на леки автомобили с работен обем на двигателя до 1 800 см³.

3.6. Ефективност на разходите

Разпоредбите на т. 3.4 и 3.5 се прилагат единствено при положение, че прилагането им не води до повишаване на свързаните разходи с повече от 15 % спрямо аналогичните разходи за алтернативи, които не съответстват на изискванията на настоящите Указания.

4. ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Настоящите Указания се прилагат за всички договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОП РЧР, сключени след датата на тяхното утвърждаване

§ 2. Настоящите Указания са задължително приложение към насоките/изискванията за кандидатстване и ръководствата за бенефициентите за изпълнение на проекти по схемите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОП РЧР

§ 3. Предвидените в настоящите Указания изисквания следва да бъдат отразени във вътрешните правила за работа на УО и МЗ.

§ 4. Настоящите Указания се прилагат и по отношение на финансираните по ОП РЧР дейности, извършвани от доставчиците на обучение по реда на ПМС № 251/21.10.2009 г. за определяне на условията и реда за предоставяне на ваучери за обучение на безработни и заети лица по Приоритетни оси 1 и 2 по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси 2007 – 2013“.

§ 5. Промени в настоящите Указания се извършват с последващи Указания на Управляващия орган.